

Diva Eensoo – meditsiinidoktor

Astrid Saava – TÜ emeriitprofessor

1. veebruaril 2007 kaitses edukalt Tartu Ülikooli arstiteaduse kraadinõukogu ees doktoriväitekirja TÜ tervishoiu instituudi teadur Diva Eensoo. Töö teemaks oli "Riskeeriv liikluskäitumine ning riskikäitumise markerid kooliõpilastel ja sõidukijuhtidel" ("Risk-taking in traffic and markers of risk-taking behaviour in schoolchildren and car drivers"). Tööd juhendas professor Jaanus Harro ja oponeeris professor Mati Heidmets Tallinna Ülikoolist. Väitekirja põhineb viiel rahvusvahelisel originaalpublikatsioonil.

Liiklusõnnetused on oluline rahvatervise probleem kogu maailmas. Uurides riskeerivat liikluskäitumist mõjutavaid tegureid (isiksuslikud, käitumuslikud, bioloogilised), saab neid teadmisi rakendades ennustada ja suunata liiklusohutustegevust.

Töös uuriti aju serotoniinisüsteemi bioloogilise markeri vereliistakute monoamiinioksüdaasi (MAO)

aktiivsuse ja isiksuseomaduste seost riskeeriva liikluskäitumisega kooliõpilastel ja alkoholihoobes juhtimise või kiiruspiirangute ületamise tõttu kinni peetud sõidukijuhtidel. Töö aluseks oli kaks uurinut: "Eesti laste isiksuse, käitumise ja tervise uuring" (1998/1999 ja 2004/2005 uuriti vastavalt 1129 ja 483 kooliõpilast Tartu linna ja maakonna koolidest) ning "Riskeeriv käitumine liikluses ja isiksuseomadused, nende seos bioloogilise markeri monoamiinide oksüdaasi (MAO) aktiivsusega", milles uuriti politsei poolt alkoholihoobes juhtimise või kiiruspiirangute ületamise tõttu kinni peetud sõidukijuhte.

Töö tulemusena leiti, et vereliistakute MAO aktiivsus oli poistel oluliselt madalam kui tüdrukutel ja teismeliseeas see mõnevõrra suurenes. Suitsetajatel oli vereliistakute MAO aktiivsus oluliselt madalam võrreldes mittesuitsetajatega nii 15aastastel kooliõpilastel kui ka sõidukijuhtidel. Alkoholihoobes autojuhtidel oli oluliselt madalam vereliistakute MAO aktiivsus, aga kiiruspiirangute ületajatel oli see sarnane kontrollrühmaga. Samas oli kihutamisest tuleneva riski teadvustanud kiirust ületavatel sõidukijuhtidel see kõrgem kui kontrollrühmal.

Riskeeriva liikluskäitumise ja isiksuseomaduste seoste uurimine näitas, et 15aastastel kooliõpilastel seostus riskeeriv liikluskäitumine isiksuse viiefaktorilises mudelis kõige kindlamini sotsiaalsusega ning impulsiivsuse erinevate näitajatega. Sõidukijuhtidel seostusid impulsiivsuse näitajad oluliselt õigusrikkumistega: kui alkoholihoobes kinni peetud autojuhtidel olid kõrgemad skoorid maladaptiivsetes impulsiivsuse näitajates (mõtlematus, pidurdamatus), siis mitu korda kinni peetud ja kiiruspiiranguid üle 20 km/h ületanud sõidukijuhtidel olid suuremad skoorid impulsiivsuse adaptiivsetes näitajates (kiire otsustamisstiil,

elamustejanu). Alla 20 km/h kiiruspiirangute ületamise tõttu kinni peetud sõidukijuhtidel ei erinenud impulsiivsuse näitajad kontrollrühmast.

Alkoholihoobes kinni peetud sõidukijuhid eristusid kontrollrühmast järgmiste näitajate poolest: liigse alkoholitarbimisega seotud probleemid, sagedasem ja suuremas koguses alkoholitarbimine, suitsetamine, mõtlematuse suurem skoor, noorem iga, madalam vereliistakute MAO aktiivsus, harvem turvavöö kasutamine ning parkimise eest tasumine.

Kokkuvõttes näitab töö, et riskeerivat liikluskäitumist mõjutavad mitmesugused isiksuslikud, käitumuslikud ning bioloogilised tegurid.

Diva Eensoo on sündinud 1963. a Valgas, kus omandas alg- ja keskkariduse. 1987. a lõpetas ta Tartu Ülikooli arstiteaduskonna farmaatsiaosakonna. Seejärel suunati ta tööle TÜ tervishoiu instituuti vanemlaborandiks. Aastast 2000 on ta töötanud samas teadurina. Diva Eensoo läbis tervishoiu instituudi baasil käivitunud rahvatervishoiu magistriõppe ja kaitses esimesena rahvatervishoiu teadusmagistri väitekirja (2000. a) Tartu Ülikoolis. Ta on avaldanud 10 teadusartiklit rahvusvahelistes eelretsenseeritavates ajakirjades.

Värske meditsiinidoktor on abielus jurist Margus Eensooga ning nende peres kasvab kaks poega ja üks tütar.

astrid.saava@ut.ee

Tartu Ülikooli 375. aastapäev

Käesoleval aastal on **Tartu Ülikooli 375. aastapäev** ja selle raames tähistatakse pidulikult ka arstiteaduskonna niisama väärikat juubelit. **Arstiteaduskonna aastapäeva üritused toimuvad 18. ja 19. oktoobril 2007. a.**

18. oktoobrile on kavandatud traditsiooniline arstiteaduskonna teaduskonverents, mis sel aastal leiab aset Biomedikumis (Ravila 19). Päev algab üliõpilaste teaduskonverentsiga, millele järgneb eraldi teaduskonverents õppejõududele, teaduritele, doktorantidele ja magistrantidele. Vaheaegadel ootab huvilisi Biomedikumi tutvustus ja auditooriumis 1024 kohvilaud. Fuajees ja auditooriumis 1024 on stendid posterettekannetega.

19. oktoobrile on planeeritud **pidulik konverents TÜ aulas**. Seekordse aulakonverentsi teemaks on radioloogia (visualiseerimisuuringute) nüüdisaegsed võimalused. Konverentsile järgneb aktus aulas ja dekaani vastuvõtt vanas anatoomikumis Toomemäel. Viimane võimalus pidutseda vana anatoomikumi ajalooühingulistes ruumides!

Enne dekaani vastuvõtu algust ja vastuvõtu ajal on võimalus tutvuda vana anatoomikumi hoonega, seal asuvate meditsiinikollektsioonidega jt üles pandud näitustega.

Aastapäevaga seoses annab arstiteaduskond välja **ajalooaamatu „Tartu Ülikooli arstiteaduskond 1982–2007”** ja ilmub ajakirja **Eesti Arst** temaatiline number.